

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.07.2011, sp. zn. 6 Tdo 198/2011, ECLI:CZ:NS:2011:6.TDO.198.2011.1

Číslo: 49/2012

Právní věta: Charakter veřejné listiny ve smyslu § 131 odst. 1 tr. zákoníku má i tzv. ověřovací doložka notáře, která obsahuje údaje o ověření podpisu určité osoby na listině [§ 6, § 72 odst. 2, § 73 a § 74 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů], byť samotná listina, na níž se nachází tato ověřovací doložka, nemá povahu veřejné listiny. Proto i padělání nebo pozměnění ověřovací doložky notáře na takové listině (pokud má ověřovat např. podpisy na kupní smlouvě o prodeji nemovité věci) a její užití jako pravé (např. v řízení u katastrálního úřadu o vkladu vlastnického práva k nemovitosti) lze posoudit jako trestný čin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.07.2011

Spisová značka: 6 Tdo 198/2011

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Padělání a pozměnění (pozměňování) veřejné listiny, Veřejná listina

Předpisy: § 131 odst. 1 tr. zákoníku
§ 348 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyšší státní zástupkyně podané v neprospěch obviněného M. H. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 10. 2010, sp. zn. 6 To 65/2010, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 31 T 3/2010.

Z o d ů v o d ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 31 T 3/2010, byl obviněný M. H. uznán vinným pokusem zločinu podvodu podle § 21 odst. 1 k § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku (pod body 1. – 3. výroku o vině) a pokusem zločinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 21 odst. 1 k § 348 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku (pod bodem 2. výroku o vině). Za to byl odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen trest vyhoštění na

dva roky.

Proti tomuto rozsudku obviněný podal odvolání. Rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 10. 2010, sp. zn. 6 To 65/2010, byl podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek zrušen v celém rozsahu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud nově rozhodl a obviněného uznal vinným pod body 1. – 3. výroku o vině pokusem zločinu podvodu podle § 21 odst. 1 k § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku. Za tento trestný čin obviněného odsoudil podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na pět let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku obviněnému uložil trest vyhoštění na dva roky.

Nejvyšší státní zástupkyně podala proti označenému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci v neprospěch obviněného dovolání, které opřela o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle jejího názoru rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, pakliže odvolací soud dospěl – na rozdíl od obžaloby i od rozsudku soudu prvního stupně – k závěru, že jednání obviněného pod bodem 2. výroku o vině nenaplnuje též znaky pokusu zločinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 21 odst. 1 k § 348 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, protože za veřejnou listinu nelze považovat samotnou ověřovací doložku notáře, ale takovou povahu by mohla mít ve smyslu § 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářského řádu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), pouze ověřovací listina. Pod pojem „listina“ totiž podle odvolacího soudu není možné zařadit pouhý otisk razítka ověřovací doložky notáře, ale muselo by se jednat o listinu mající náležitosti specifikované v ustanovení § 74 notářského řádu. V této souvislosti odvolací soud poukázal mimo jiné též na rozhodnutí pod č. 17/1998 Sb. rozh. tr.

Dovolatelka nesouhlasila s uvedeným výkladem v rozsudku odvolacího soudu. Konstatovala, že pro správné posouzení věci je zásadní určení, zda notářská doložka, která ověřuje pravost podpisu na listině, je sama o sobě, a to bez ohledu na charakter listiny nebo dokladu, na kterém je umístěna, veřejnou listinou a zda její zfalšování je či není zfalšováním veřejné listiny ve smyslu trestního zákoníku, případně též, zda předložení listiny opatřené nepravým ověřovacím razítkem úřednímu orgánu (v daném případě pobočce katastrálního úřadu s návrhem na vklad do katastru nemovitosti) je či není užitím takové zfalšované veřejné listiny. Připomněla, že pojem veřejné listiny je definován v § 131 tr. zákoníku, přičemž mezi veřejné listiny patří ve smyslu § 131 odst. 1 věty druhé tr. zákoníku i listiny prohlášené za veřejné jiným právním předpisem. V ustanovení § 6 notářského řádu je uvedeno, že notářské zápisy a jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření (dále jen „notářské listiny“) jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně tímto zákonem. Podle § 11 odst. 1 kancelářského řádu vydaného jako předpis Notářské komory č. MS 03/2007 (který byl publikován pod č. 32 v částce 10/2007 Sbírky instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti) jsou notářskými listinami notářský zápis, včetně pokračování v notářském zápisu, stejnopis notářského zápisu, výpis z notářského zápisu a listina o ověření. Listinami o ověření jsou doložka o legalizaci, doložka o vidimaci a doložka o osvědčení, že byla předložena listina. Forma osvědčování právně významných skutečností a prohlášení je upravena v § 72 notářského řádu, ze kterého je zřejmé, jakou formou lze jednotlivá osvědčení provést.

Z tohoto ustanovení vyplývá, že není možná jiná forma než listina o ověření ohledně legalizace a vidimace a o tom, že byla předložena listina nebo notářský zápis o osvědčení jiných skutečností a prohlášení. Jakékoli osvědčení ve smyslu notářského řádu lze provést jen veřejnou listinou.

Podle nejvyšší státní zástupkyně zákon výslovně stanoví povahu ověřovací doložky, když v § 6 notářského řádu uvádí, že listiny o ověření, a tedy i ověřovací doložky, jsou veřejnými listinami. Proto jednání osoby, jež spočívá v padělání nebo pozměňování notářské ověřovací doložky a v užití této listiny jako pravé, lze posoudit jako trestný čin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 tr. zákoníku. Skutečnost, že listina, která je ověřována, nemá charakter veřejné listiny, není pro závěr o

naplnění znaků zmíněného trestného činu rozhodující.

Dále dovolatelka upozornila, že pokud vrchní soud v rozsudku poukázal na rozhodnutí č. 17/1998 Sb. rozh. tr., tak je třeba uvést, že v této věci byla řešena poněkud jiná skutková problematika, neboť jednání obviněného spočívalo v pozměňování plné moci (soukromé listiny ověřené notářem), nikoli v padělání ověřovací doložky. Zdůraznila, že jednání obviněného pod bodem 2. výroku o vině napadeného rozsudku mělo být správně kvalifikováno i jako pokus zločinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

Závěrem dovolání nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací při posuzování mimořádného opravného prostředku předně shledal, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně je přípustné, bylo podáno oprávněnou osobou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Shledal též, že námitky uplatněné nejvyšší státní zástupkyní lze podřadit pod jí uvedený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který lze aplikovat v případě, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Dále nejvyšší soud dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Obviněný M. H. se dopustil skutku popsaného pod bodem 2. ve výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu tím, že v přesně nezjištěnou dobu, nejpozději však dne 3. 9. 2009, a na blíže nezjištěném místě po předchozí dohodě s další osobou v úmyslu neoprávněně se obohatit poté, co další osoba předem připravila nepravdivé podklady nezbytné k převodu nemovitostí a tyto obviněnému předložila k podpisu, jako údajný kupující podepsal kupní smlouvu datovanou v B. dne 31. 8. 2009, uzavřenou mezi údajným prodávajícím M. R. a údajným kupujícím obviněným M. H., jejímž předmětem byl prodej nemovitostí ve výlučném vlastnictví J. R., a to rodinného domu č. p. 619 na pozemku s parcelním č. X, pozemku s parcelním č. X a pozemku s parcelním č. X v O. – M. H., zapsaných na LV č. N u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště O., katastrální území O. – M. H., za kupní cenu 3 200 000 Kč, a současně podepsal návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí ze dne 2. 9. 2009, který podal osobně dne 3. 9. 2009 na Katastrálním úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště O., ačkoliv si byl plně vědom jednak skutečnosti, že smlouva nebyla mezi zúčastněnými stranami nikdy sjednána, že je opatřena jak nepravým podpisem prodávajícího, tak nepravým ověřovacím razítkem notáře Mgr. P. B. se sídlem v B., a že i návrh na vklad je opatřen nepravým podpisem J. R. jako účastníka řízení, jednak skutečnosti, že jím podepsané dokumenty jsou podvrhy vyhotovené další osobou za účelem neoprávněného převodu a pozdějšího zpeněžení předmětných nemovitostí, čímž by v případě provedení vkladu vlastnického práva v jeho prospěch mohla být způsobena poškozené J. R. škoda ve výši 4 800 000 Kč, odpovídající faktické hodnotě nemovitostí k datu podání návrhu, přičemž ke vzniku škody nedošlo, neboť příslušný katastrální úřad dne 3. 11. 2009 zamítl návrh na vklad s ohledem na zjištění, že na kupní smlouvě bylo uvedeno chybné jméno prodávajícího – „M. R.“ místo správného „J. R.“, že J. R. předmětnou kupní smlouvu nepodepsala a že smlouva je navíc opatřena otiskem nepravého ověřovacího razítka.

Zločinu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo takovou listinu užije jako pravou,

kdo takovou listinu opatří sobě nebo jinému nebo ji přechovává v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo

kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k padělání nebo pozměnění veřejné listiny,

a způsobí-li takovým činem značnou škodu.

Podle § 131 odst. 1 tr. zákoníku se veřejnou listinou rozumí listina vydaná soudem České republiky, jiným orgánem veřejné moci nebo jiným subjektem k tomu pověřeným či zmocněným jiným právním předpisem v mezích jeho pravomoci, potvrzující, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu nebo jiného subjektu, který listinu vydal, anebo osvědčující některou právně významnou skutečnost. Veřejnou listinou je i listina, kterou prohlašuje za veřejnou jiný právní předpis.

Lze připomenout, že objektem citovaného trestného činu je zájem na řádném a zákonném chodu státního aparátu a důvěra v pravost a pravdivost veřejných listin. Trestní zákoník zavedl i legální definici pojmu veřejná listina, který byl dosud vymezován pouze soudní judikaturou. Užitím padělané nebo pozměněné veřejné listiny jako pravé je její použití ke stejnému účelu, k jakému slouží konkrétní pravá veřejná listina. Může jít o předložení takové listiny orgánům policie, jiným státním orgánům nebo pro potřeby nemocenského pojištění apod. Pachatel přitom musí vědět, že jde o listinu padělanou nebo dostatečně změněnou.

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), v § 6 stanoví, že notářské zápisy a jejich stejnopisy, výpisy z notářských zápisů a listiny o ověření (dále jen „notářské listiny“) jsou veřejnými listinami, jestliže splňují náležitosti stanovené pro ně tímto zákonem.

Z ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) až l) notářského řádu plyne, že notář osvědčuje na žádost skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky. Notář provádí zejména tato osvědčení:

- a) vidimaci,
- b) legalizaci.
- c) o tom, že byla předložena listina a kdy se tak stalo,
- d) o protestech směnec a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva,
- e) o průběhu valných hromad a schůzí právnických osob,
- f) o tom, že je někdo naživu,
- g) o jiných skutkových dějích a stavu věcí,
- h) o prohlášení,
- i) o provedení úkonů a splnění formalit podle nařízení Rady o evropské společnosti a zákonů vydaných k jejich provedení,
- j) výstupů z informačního systému veřejné správy,
- k) o splnění podmínek přeshraniční fúze pro účely zápisu přeshraniční fúze do obchodního rejstříku nebo zahraničního obchodního rejstříku,

l) autorizovanou konverzi dokumentů.

Podle § 72 odst. 2 notářského řádu platí, že o osvědčení skutečností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b) připojí notář ověřovací doložku na předložené listině nebo na listině pevně s ní spojené. Ustanovení § 72 odst. 3 notářského řádu zakotvuje, že o osvědčení skutečností uvedené v odstavci 1 písm. c) připojí notář osvědčovací doložku na předložené listině nebo na listině pevně s ní spojené. V ustanoveních § 72 odst. 4, 5 notářského řádu je upraven postup notáře jednak při osvědčení skutečností uvedených v odstavci 1 písm. d) a i) až l), jednak při osvědčení jiných skutečností a prohlášení, které nejsou uvedeny v odstavcích 2 až 4. Blíže pravidla pro ověřování shody opisu nebo kopie s listinou včetně obsahových náležitostí ověřovací doložky jsou vymezeny v ustanovení § 73 notářského řádu. Ustanovení § 74 tohoto právního předpisu upravuje zásady pro ověřování pravosti podpisu, jakož i obsahové náležitosti ověřovací doložky.

Podle názoru Nejvyššího soudu nepostupoval Vrchní soud v Olomouci v souladu s trestním zákoníkem, když v odvolacím řízení dospěl k závěru, že popsáný skutek spáchaný obviněným nelze posoudit též jako pokus trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 21 odst. 1 k § 348 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, jak důvodně namítla nejvyšší státní zástupkyně v dovolání. Správně konstatovala, že jednání osoby, jež spočívá v padělání nebo pozměnění notářské ověřovací doložky nebo v užití této listiny jako pravé, lze posoudit jako trestný čin padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 tr. zákoníku. Skutečnost, že listina, která je takto ověřována, nemá charakter veřejné listiny, není rozhodující pro závěr o naplnění znaků zmíněného trestného činu. Jak totiž vyplývá ze znění § 6 notářského řádu, listiny o ověření, a tudíž i ověřovací doložky, jsou veřejnými listinami. V této souvislosti lze rovněž poukázat na ustanovení § 72 notářského řádu, z něhož plyne, jakou formou může notář provést jednotlivá osvědčení. Není možná jiná forma než listina o ověření ohledně legalizace a vidimace a o tom, že byla předložena listina, nebo notářský zápis o osvědčení jiných skutečností a prohlášení. Jakékoli osvědčení ve smyslu notářského řádu lze provést jen veřejnou listinou. Dále je potřebné výslovně upozornit též na ustanovení § 11 odst. 1 kancelářského řádu vydaného jako předpis Notářské komory č. MS 03/2007 (který byl publikován pod č. 32 v částce 10/2007 Sbírky instrukcí a sdělení Ministerstva spravedlnosti), podle něhož jsou notářskými listinami notářský zápis, včetně pokračování v notářském zápisu, stejnopis notářského zápisu, výpis z notářského zápisu a listina o ověření. Listinami o ověření jsou doložka o legalizaci, doložka o vidimaci a doložka o osvědčení, že byla předložena listina. Současně lze poukázat i na rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 1934, sp. zn. Zm I 490/33, uveřejněné v publikaci Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech trestních, ročník XVI., 1934, č. 5059, jež přímo řeší povahu notářské ověřovací doložky jako veřejné listiny. V tomto judikátu, který je přiměřeně použitelný, se uvádí následující: „K subjektivní vině podle § 199 d) tr. zák. stačí vědomí pachatele, že falšuje veřejnou listinu, tj. že mění její obsah veřejným úřadem potvrzený ohledně okolnosti, k jejímuž ověření jest určena. Každé falšování ověřeného opisu soukromé listiny nutně zahrnuje v sobě i falšování veřejné vidimační doložky a jest falšováním veřejné listiny ve smyslu § 199 d) tr. zák.“ Nelze tudíž souhlasit s názorem Vrchního soudu v Olomouci, podle něhož „...není možno považovat za veřejnou listinu samotnou ověřovací doložku notáře“. Odkaz odvolacího soudu na rozhodnutí č. 17/1998 Sb. rozh. tr. je zde nepřiléhavý, neboť v něm byla řešena skutkově jiná problematika (jednání obviněného spočívalo v pozměňování plné moci – soukromé listiny ověřené notářem, tj. nešlo o padělání či pozměnění notářské ověřovací doložky).

I když dovolání nejvyšší státní zástupkyně bylo podáno důvodně, Nejvyšší soud v další části rozhodnutí zevrubně vyložil, proč nebylo nutné zrušit napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a přikázat mu věc k novému projednání a rozhodnutí. Proto bylo podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř. dovolání nejvyšší státní zástupkyně odmítnuto.